

PŘÍPRAVA VELITELŮ A ŠTÁBŮ

Podplukovník Karel Pezl, podplukovník Ladislav Jaček

Příprava velitelů a štábů stává se stále důležitějším prvkem v celém systému zvyšování bojové pohotovosti naší armády.

Její význam se rozšiřuje nejen obsahově, ale v tomto roce i co do počtu štábů, zejména operačních stupňů.

Charakter soudobé operace vyžaduje podstatně větších a i častějších zásahů do řízení bojové činnosti vojsk. Tato skutečnost se musí plně odrazit ve vlastní přípravě funkcionářů, která musí být ve svém výsledku efektivnější, prakticky zaměřená na polní potřeby velitelů a štábů, vycházející ze znalosti teorie a dostatečně vzájemně sladěná v bojových kolektivech štábů.

Proto jejím cílem bude **hluboce si osvojit teorii i praxi** v jejich dialektické jednotě a vzájemné podmíněnosti.

Na **metody** přípravy nelze se dívat jako na neměnné. Tyto se budou měnit i v závislosti na rozvoji nových bojových prostředků, technickém vybavení vojsk a štábů, i na základě potřeb zaváděných prvků a procesů mechanizace a automatizace.

V dnešních podmínkách mají nejdůležitější význam **aktivní formy**, jako jsou štábní nácviky, válečné hry, velitelsko-štábní cvičení a letučky. Tyto umožňují v krátkých lhůtách získat neefektivnější výsledky, rozvíjejí tvůrčí myšlení, učí aplikaci řádů na nevýhodnějších poučných příkladech, vedou k logickému myšlení, zvyšují úlohu analýzy v činnosti velitelů.

Proto zejména jím v příštím roce budeme věnovat maximální pozornost a využijeme plně jejich dynamických forem k **rozvoji osobních vlastností velitelů**, k vytváření výraznějšího velitelského profilu našich důstojníků.

Je přirozené, že obsahová stránka se nepodřizuje formě. Naopak, musíme vzhledem k úkolům volit postupně a metodicky nejúčelnější a nejvhodnější formy. Přitom chceme přípravu velitelů a štábů zbavit opakující se šedi. Nebylo by správné upadnout do stereotypu jak obsahového, tak formálního, který by prakticky záporně působil na rozvoj tvůrčího myšlení.

V letošním roce vychází rozkaz MNO pro operační, bojovou a politickou přípravu na delší, předem časově neomezené období.

Toto rozhodnutí odráží plně ujasněnost v oblasti vojenské doktríny, v její konkretizaci na oblast úkolů plněných veliteli a štáby v operaci a boji. Na druhé straně bude nutné naučit se s tímto dokumentem pracovat, protože úkoly zde vytyčené jsou dlouhodobějšího charakteru, plně nelze všechny vtěsnat do obsahu roku, nelze všechny úkoly chtít splnit ihned. To by vedlo k povrchnosti v práci, sklouzli bychom z potřeby jít do hloubky, po kvalitě a obsahu na platformu průběžného „lehtání“ problémů. Domníváme se proto, že je nutné při rozpracování těchto úkolů ve všech štábech vycházet **diferencovaně**, což RMNO plně umožňuje. Diferencovanost vidíme:

— ve specifické každého štábu, v jeho úloze a místě v našich ozbrojených silách;

— ve stupni dosavadní připravenosti každého štábu, ve zvládnutí a procvičené tematice; domníváme se, že diferenciací musí výrazněji odrazit kádrové změny ve složení štábů. To se bude především týkat teritoriálních štábů, kde obsah i metody přípravy musí plně odstranit jejich zvláštnosti.

Hlavní problém, který je společný pro všechny, je zvládnutí střetných sražení, a to především v počátečním období války. Při rozpracování tohoto úkolu ve štábech je nutné hlouběji zvládnout doktrinální zásady a jejich specifiku v našich podmínkách. Do popředí vystupují zejména takové prvky, jako je

— **centralizace velení**, postupné a rychlé přejímání řízení bojové činnosti jednotlivými stupni po zahájení bojové činnosti s překvapením;

— **uvádění vojsk do bojové a mobilizační pohotovosti při prvním hromadném úderu protivníka;**

— vhodné **využití mírového uskupení vojsk** pro pohraniční střetné boje;

— řízení činnosti **raketových útvarů** a jejich technické zabezpečení ve zvláštnostech tohoto období;

— rozhodné a operativní **použití letectva** k účasti na rozbití jaderného systému nepřitele;

— organizace včasného **získání hodnověrných zpráv** jako podkladů pro jaderné údery a vhodný manévr sil;

— **manévr silami**, a to jak zasazování druhých sledů, zejména tankových svazků z hloubky, tak i osvojit si složitější **manévr podél fronty;**

— organizace a zabezpečení **širokého použití výsadků** různých druhů v aktivní bojové činnosti.

V popředí pozornosti však musí stát praktická činnost velitelů a štábů v dovedení rozhodnutí velitelů do vojsk a v operativní kontrole jeho plnění.

U teritoriálních štábů všech stupňů půjde o studium problematiky

— **protivzdušné obrany státu**, zvláště při odrážení prvního hromadného úderu nepřitele a zabezpečení včasné pohotovosti systému PVOS po dokončeném manévru;

— **řízení mobilizace** v složitých podmínkách trvalého ničení a účinků ZHN na celou hloubku státu;

— zvláštnosti **ochrany teritoria** proti účinkům zbraní hromadného ničení;

— **likvidace výsadků** různého typu omezenými a součinnostními silami;

— **organizace přesunu dalších sil** na území teritoria a jejich všestranné zabezpečení.

Na všech stupních, k hlubšímu a účelnějšímu řešení, je třeba vytvářet a rozehrávat **týl** tak, aby jeho kritický stav, nerovnoměrnost spotřeby a tím i nestejný pokles zásob, vytvořil potřebu přihlížet k němu při přejímání vševojskových rozhodnutí velitelů, ale i aby nutil štáb týlu k diferencovanému řešení zejména materiálního a zdravotnického zabezpečení, k pružnému manévru. zásob a mimořádným zásahům k obnově pravidelnosti týlu.

Trvale při tom pokračovat v praktické aplikaci prvků **racionalizace a mechanizace** do procesu velení a práce štábů. Musíme reálně vidět, že současná

etapa rozvoje automatizace nepřekročí stupeň štábů armád a svazů, ale že pro její efektivní využití je nutno vytvořit přípravou funkcionářů postupně vhodné podmínky.

Několik slov k formám

Hlavní formou a metodou zvyšování osobní připravenosti každého velitele a příslušníka štábu zůstává **samostatné studium**.

Jeho intenzita a úroveň přímo vytváří základy pro **individuální připravenost** každého z nás řešit úkoly vyplývající z **funkčních povinností**.

Význam systematického studia nových předpisů, zásad, studium zkušeností, **narůstá přímo se zastávanou funkcí**.

Dosud bylo studium k zvládnutí nových řádů zaměřeno na taktický stupeň, v tomto roce, a to vyplývá z nově vydaných operačních předpisů, bude přesunuto na stupeň armády, okruhu a MNO. Tím závažněji musíme posuzovat současný stav, kdy o samotném studiu se **více diskutuje** než se studuje, přesto, že rozsah všeobecných a specializovaných znalostí pro funkcionáře trvale roste. Domníváme se, že příčinou, proč se nestuduje, nejsou nereálně stavěné úkoly pro samostatné studium, ale spíše navyklý stereotyp řešení praktických denních úkolů.

Jsme toho názoru, že pro zvrát v tomto směru je třeba získat lidi; že je to i **politický úkol** vedoucích pracovníků štábů ukázat na nezbytnost této rozhodující formy při zvyšování celkové úrovně štábů.

Bude také správné, aby se **aktivněji tvořily plány** studia, nejen aby byly diktovány starším náčelníkem, ale aby každý **individuálně navrhoval zejména časově i v rozsahu způsob jejich plnění**. Rozhodně více je musíme přimknout ke skutečné, ale i perspektivní potřebě jednotlivce, zejména proto, že v tomto roce vydáváme další závažné řády a předpisy;

— pro organizace a vedení operací a bojové činnosti pozemních vojsk, letectva a PVOS;

— předpis pro polní službu štábů (návrh);

— předpis pro plánování a použití výsadků;

— směrnice pro operační týl.

Při velitelských shromážděních a zaměstnáních bude nutné dosáhnout na příslušných stupních **správné proporce mezi** operační a taktickou přípravou a ostatními druhy příprav. Na stupni okruhů a armád by se měla operační a taktická příprava podílet asi 2/3 na programu, na stupni svazku asi 50 %.

Zaostává nám i organizace **odborného školení**, které dnes již nelze vidět jen v klasických formách týlové přípravy nebo přípravy druhů vojsk, ale i v odborné přípravě v jednotlivých směrech — operačním, zpravodajském, technickém apod.

Velitelská shromáždění jsou základním prvkem ve stavbě přípravy velitelů a štábů příslušného roku, neboť na nich školíme hlavní funkcionáře, jejichž povinností je přenést všechny nové myšlenky svým štábům a celý rok je podle nich cvičit. Proto obsah shromáždění musí přísně vycházet z úkolů stanovených RMNO, upřesněných organizačními směrnici na daný rok.

Na druhé straně musí respektovat zvláštnost úkolů ve válce. Zásadně je třeba odmítnout snahy spojit velitelské shromáždění s dalšími druhy příprav, např. s velitelským zaměstnáním vlastního štábu.

Důležité je **rozdělení účastníků do skupin**, která je v kompetenci každého řídicího shromáždění. Jde o to, aby nebyla snižována účinnost výuky tím, že ve skupině budou účastníci vynikající s těmi, kteří nemají ani potřebné vzdělání ani praktické zkušenosti. Bude-li tato zásada respektována, zvýší se úroveň shromáždění jako celku a každý účastník si skutečně rozšíří své znalosti.

Velitelské shromáždění — jako každé jiné opatření v přípravě — je nutné vyhodnocovat. Ovšem máme na zřeteli, že ono **je jednou z výrazných forem, při nichž účastníky učíme**, a to i aktivními formami, jako jsou semináře nebo skupinová cvičení. Proto k práci jeho účastníků je sice přihlíženo při hodnocení teoretických znalostí, aktivity, velitelské mluvy, rychlosti a zdůvodněnosti řešení, ovšem základem pro hodnocení operační a taktické přípravy jsou cvičení všeho druhu.

Formy školení nejsou samoúčelné a musí plně odpovídat vytyčeným cílům. Bude správné, aby zaměstnání — jako velitelské shromáždění a velitelské zaměstnání — byla výrazně školou, aby **učila novému, prohlubovala znalosti, učila logickému myšlení, zvyšovala velitelské myšlenkové návyky**. Převážně nám jde o to, aby účastník školení byl **plně zařazen v procesu výuky**, aby se tato stala pro něho **obsahovým i metodickým návykem** při upevňování, nebo získávání operačních nebo taktických poznatků.

Tomu jistě bude plně i odpovídat **zvýšená pozornost aktivním formám výuky**, které přinášejí větší výsledný efekt. Výrazným metodickým nedostatkem dosud bylo, že obsah a formy školení se plně **přenášely ze stupně MNO až do svazků**, že tomu odpovídaly i relace v podílu přednášek, skupinových zaměstnání i přezkoušení. **Málo diferencovaně** jsme přistoupili k tomu, že jsou výrazné rozdíly mezi těmito stupni nejen **co do rozsahu studované problematiky**, ale i **co do úrovně připravenosti** kádrů, kterou je nutné při vytyčování cílů a volbě forem plně respektovat.

Přitom se ukazuje jako účelné **spojoval různé formy přípravy štábů s podřízenými**, jako např. štábní nácvik armády s VŠC svazku, prověrky bojové připravenosti s VŠC apod.

Se zvyšováním požadavků na štáby **v oblasti praktického velení** a součinnosti vystupuje do popředí především aktivní forma přípravy štábů — **štábní nácvik**. Zejména na operačních stupních, kde se zvýrazňuje potřeba sladění práce uvnitř početnějších oddělení, zůstane i nadále **jedna z forem** štábního nácviku **příprava v oddělení**, jako nižší stupeň pro sladění a individuální zvládnutí zejména úkolů spojených s rychlým zpracováním podkladů pro rozhodnutí, zpracováním potřebné dokumentace, přípravou v zastupitelnosti. Tyto nácviky podle centrálního plánu štábu připravuje a řídí náčelník oddělení s plným přihlídnutím na individuální stav znalostí a připravenosti jednotlivců.

Do této formy patří i **štábní nácvik ucelených prvků štábu, nebo skupin odborného zaměření**, jako je např. štábní nácvik týlu, příprava PVS, příprava funkcionářů podílejících se na plánování ZHN, ochraně, přesunech, výsadech apod.

Tyto formy mají své místo především v počátku roku, po kádrových a organizačních změnách, nebo po vydání nových řádů, směrnic k doclení jednotného názoru ve štábu o způsobu řešení dílčích problémů.

Tato forma bude zpravidla typická pro štáb frontu, armády, okruhu i dílčím způsobem svazků. Nebude však u pluku.

Vyšší formou je „**komplexní štábní nácvik**“ (i když tento termín Sm-oper-2 neuvádí, přesto se vžil a vystihuje obsah činnosti), kdy již připravená oddělení se vzájemně slaďují za řízení náčelníka štábu nebo velitele. Tento nácvik řeší zpravidla 1 — 2 učební otázky (např. příprava rozhodnutí velitele a jeho dovedení do vojsk, nebo činnost štábu v počátečním období války při centralizaci velení, účast v hromadném úderu a likvidace následků; zasazení druhého sledu a součinnost s výsadky, velení vojákům při přemísťování štábu apod.).

Komplexní štábní nácvik řídí podle stanoveného cíle a učebních úkolů **buď náčelník štábu nebo velitel** (s přihlédnutím na vzájemnou znalost a praxi těchto dvou funkcionářů v polní práci). Potřeba jednotného chápání a zažití metodiky práce štábu, kde nelze od sebe oddělovat velitele, náčelníka štábu a štáb, vyžaduje dnes více než dříve **osobní účast velitelů** na komplexním nácviku, aby došlo k vzájemné dokonalé znalosti o schopnosti štábu (to ze strany velitele) a o požadavcích velitele (ze strany štábu k veliteli). Důležité je sladit činnost míst velení — VS, TVS i PVS. Již tato skutečnost vyžaduje, aby štábní nácvik řídil osobně velitel.

I v tom případě, že některý ze štábních nácviků **řídí náčelník štábu**, je nezbytná účast i všech druhů vojsk, které jsou prakticky náčelníku štábu ve smyslu ustanovení předpisu pro polní službu štábu podřízeny.

Předpis stanoví v čl. 10:

„Náčelník štábu je **prvním zástupcem velitele**, a jako jediný má právo vydávat nařízení (rozkazy) vojskům jménem velitele, jakož i **zástupcům velitele, náčelníkům druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb**, podřízených přímo veliteli.“

Bude účelné, aby štábní nácviky nebo cvičení probíhala s potřebnou intenzitou nejen u těch svazů, které **očekávají v roce operační cvičení**, ale u všech byla **plynule a rovnoměrně** rozdělena do celého roku v závislosti na ostatních plánovaných akcích.

Při tom pokládáme zejména za potřebné procvičit a získat pevné návyky na stupni armáda—divize a součinnostní letectvo, **v převzetí velení a dosažení centralizovaného řízení bojové činnosti a v co nejkratších časových lhůtách.**

Tomu má odpovídat nejen **teoretická příprava** a ujasnění činnosti na všech stupních a uvnitř štábů, ale především **systematický výcvik** a příprava orgánů spojení a utajeného velení. Účelné bude tento moment **procvičovat s nácviky bojové pohotovosti** vlastního štábu a s operačními skupinami podřízených.

Štábní nácvik i cvičení se plně týkají současně i teritoriálních orgánů, jejich přípravy k **okamžitému plnění svých funkčních povinností** pro zabezpečení potřeb polní armády.

Ve své podstatě štábní nácviky i štábní cvičení mají přispět **k upevnění metodiky práce štábu** na základě zvládnutí teorie. Každá metodika však může plnit svoji funkci jenom za předpokladu, že se **touto funkcionáři skutečně řídí**. To nikterak neznámá svazovat těmito funkcionářům ruce. **Nesmí dojít k tomu, aby se stali sluhou této metodiky.** To by bylo jistě nesprávné. Jde však o to, aby základní opatření ve štábu, která se pravidelně v podobné formě opakují byla **standardizována**, nacvičena a aby se stala součástí pracovních návyků.

Domníváme se, že taková metodika práce musí odpovídat **cíli** k jakému je zpracována. Musí **odpovídat požadavkům, které má na svůj štáb ten který velitel**. Není-li tomu tak, pak velitelé budou první, kteří budou takovou metodiku narušovat. Zpětně to znamená, že **velitelé musí daleko více ovlivňovat přípravu svých štábů** a tím se i aktivně, ať už přímo nebo nepřímo na vytvoření metodiky svého štábu podílet.

Bude důležité, aby metodiku zvládly i teritoriální štáby a rozpracovaly ji na nižší stupně, aby byl tak dosažen **ucelený systém metody velení v teritoriu**.

Účelně řešenou metodiku práce štábu pokládáme za jeden z **vysoce účinných racionalizačních procesů**.

Několik slov o manévrech.

Je to — velké operační nebo taktické dvoustranné vojenské cvičení v polních podmínkách, maximálně se přibližujících bojovým.

I když manévry probíhají podle rámcového plánu, vojska, štáby a velitelé plní úkoly podle vzniklé situace, na základě které se samostatně rozhodují.

Manévry jsou zpravidla vyvrcholením přípravy vojsk v závěru letního období a obvykle se spojují s ověřením některých operačních zásad, předpokládaných opatření použití vojsk a slouží i k prohloubení znalostí válčiště.

V některých z dalších čísel Vojenské mysli se k otázce manévrů ještě podrobněji vrátíme.

Máme-li v závěru stručně shrnout nejdůležitější problémy v přípravě velitelů a štábů tohoto roku, pak chceme zdůraznit náročné procvičení střetného sražení a boje, zaměření pozornosti na přípravu teritoriálních štábů a zvýraznění praktického velení a aktivních forem v celém systému přípravy.